

Czynne działania ochronne i badania ptaków siewkowych w dolinach rzek: zagrożenia i nowe wyzwania

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Współczesne zagrożenia i praktyczne aspekty czynnej ochrony mew i rybitw na lęgowiskach w korycie środkowej Wisły

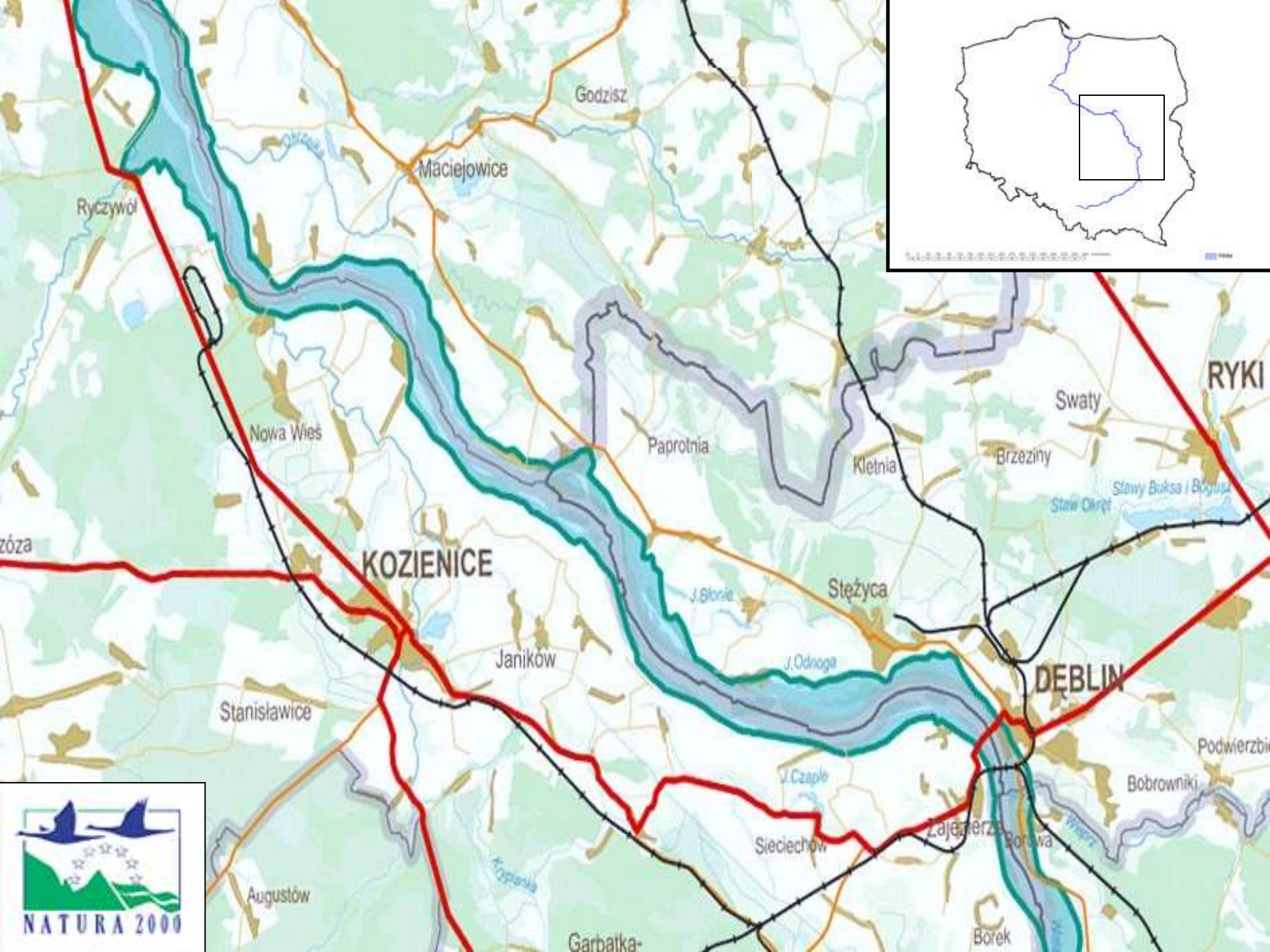

Dariusz Bukaciński, Monika Bukacińska i Arkadiusz Buczyński
Instytut Nauk Biologicznych i WFCh UKSW

- **kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – rys historyczny**
 - lata 1980-1994
 - lata 1995-2009
 - lata 2010-2020
- **czynne działania ochronne - aspekty praktyczne**
- **zagrożenia współczesne czyli...
na co musimy być przygotowani po roku 2023**

koryto środkowej Wisły...z lotu ptaka

mewa siwa *Larus canus* - *Czerwona Lista Ptaków Polski*

EN

Mewa siwa

kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – rys historyczny

lata: 1980 - 1994

kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – rys historyczny

lata: 1980 - 1994

✓ warunki pogodowe

✓ zwierzęta hodowlane

✓ krukowate

Zmiany liczebności mewy siwej w Polsce: lata 1980-1994

Mewa siwa

Polska: 3500-4300 par,
wzrost liczebności

kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – rys historyczny

lata: 1995 - 2009

kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – rys historyczny

lata: 1995 - 2009

- ✓ warunki pogodowe (wezbrania, nasłonecznienie)
- ✓ zwierzęta hodowlane - presja
- ✓ krukowate (wrona, sroka)

✓ meszki (*Simuliidae*)

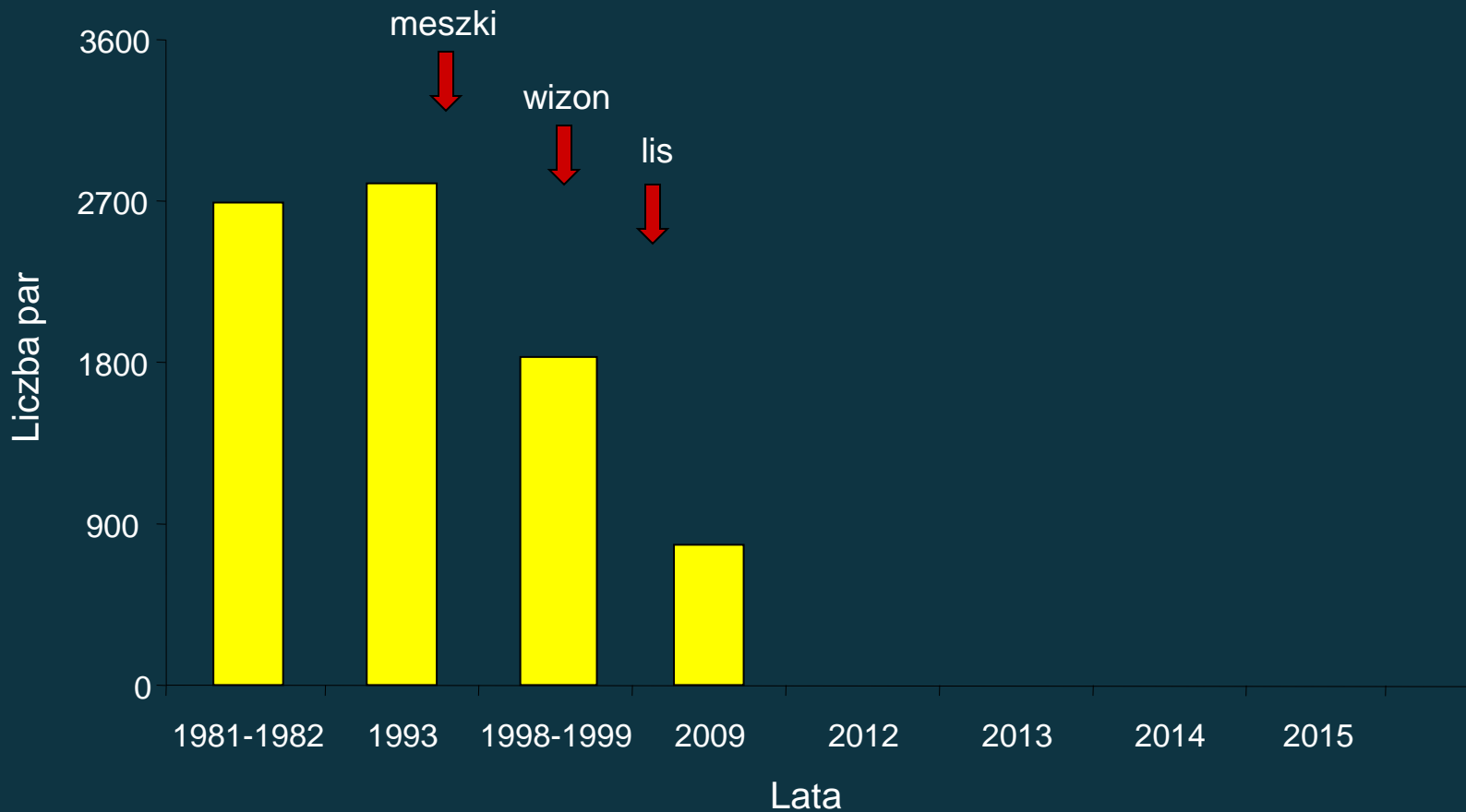
✓ wizon amerykański

✓ lis rudy

Zmiany liczebności mewy siwej między Puławami i Płockiem (km 371-631, 260 km biegu rzeki), lata: 1981-2009

Zmiany liczebności mewy siwej w Polsce: lata 1995-2009

Mewa siwa

Polska: 2300-2500 par,
wyraźny spadek liczebności

kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – rys historyczny

lata: 2010 - 2020

kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – lata 2010-2020

- ✓ warunki pogodowe (wezbrania, nasłonecznienie)
- ✓ zwierzęta hodowlane - presja
- ✓ krukowate (wrona, sroka)
- ✓ meszki
- ✓ **drapieżne ssaki** (głównie wizon amerykański i lis rudy, w mniejszym stopniu jenot)
 - ✓ zanik siedlisk lęgowych (zaprzestanie hodowli po 2004)
 - ✓ rozwój turystyki indywidualnej
 - ✓ niska różnorodność genetyczna w populacji

konsekwencje dużego podobieństwa genetycznego

- Wysoka niewykluwalność piskląt (niekiedy ponad 20% !!!)

konsekwencje dużego podobieństwa genetycznego

- niska odporność fizjologiczna piskląt

- ✓ redukcja liczebności drapieżnych ssaków
- ✓ neutralizowanie obecności drapieżnych ssaków, bydła i ...ludzi
- ✓ wzmacnianie różnorodności genetycznej w koloniach

Dariusz Bukacinski

Strategia czynnej ochrony zagrożonej awifauny wysp środkowej Wisły:

podręcznik najlepszych praktyk

redukcja liczebności – odłowy w pułapki w pigułce

odłowy w pułapki w pigułce

redukcja liczebności – odłowy w pułapki w pigułce

redukcja liczebności – odłowy w pułapki w pigułce

redukcja liczebności – odłowy w pułapki w pigułce

fot. Bartłomiej Popis

odłowy w pułapki – aspekty praktyczne

- **trudności obiektywne i nie tylko...**

odłowy w pułapki – aspekty praktyczne

odłowy – aspekty praktyczne

- największa trudność to..... mentalność narodowa 😞

**W trakcie większości akcji odłowów
tracimy 10%-20% rozstawianych pułapek !!!**

odłowy w pułapki – aspekty praktyczne

odłowy w pułapki – aspekty praktyczne

- trudności obiektywne i nie tylko...
- bohaterowie drugiego planu czyli...goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

Film pt. szczur, drucziana pułapka i
znajomość języka polskiego

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

odłowy w pułapki – aspekty praktyczne

- **pułapki drewniane: zalety**
 - wyższa skuteczność odłowów wizona
 - mniejsze „straty zanęty”
 - mniejszy stres dla odławianych zwierząt (większe, bardziej izolowane „od świata zewnętrznego”)
 - bardziej bezpieczne dla „gości”

- **pułapki metalowe: zalety**
 - bardziej uniwersalne przy stawianiu
 - lżejsze i bardziej trwałe
 - tańsze w produkcji i mniej „awaryjne” w czasie eksploatacji

odłowy w pułapki – aspekty praktyczne

odłowy w pułapki – aspekty praktyczne

czynna ochrona: przegląd działań – lata 2021-2023

- ✓ redukowanie liczebności drapieżnych ssaków
- ✓ neutralizowanie obecności drapieżnych ssaków i bydła
 - wykorzystanie inkubatorów i atrap jaj
 - ogrodzenia elektryczne

neutralizowanie obecności – inkubatory i atrapy jaj (w pigułce)

Po skompletowaniu lęgu

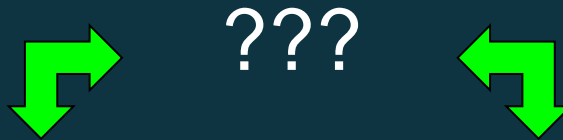

Przed wykluciem się piskląt

neutralizowanie obecności – inkubatory i atrapy jaj (w pigułce)

w którym gnieździe są atrapy jaj ?

neutralizowanie obecności – atrapy jaj: aspekty praktyczne

neutralizowanie obecności – inkubatory: aspekty praktyczne

czynna ochrona: przegląd działań – lata 2021-2023

- ✓ redukowanie liczebności drapieżnych ssaków
- ✓ neutralizowanie obecności norki
 - wykorzystanie inkubatorów i atrap jaj
 - **ogrodzenia elektryczne**

neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

✓ wyspy i ławice na ciekach = konstrukcja modułowa

neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

✓ ochrona przed wizonem i lisem – wybór modułów i ustawienie

neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

metalowa siatka

ogrodzenie elektryczne

neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

✓ ochrona przed wizonem i lisem – wybór modułów

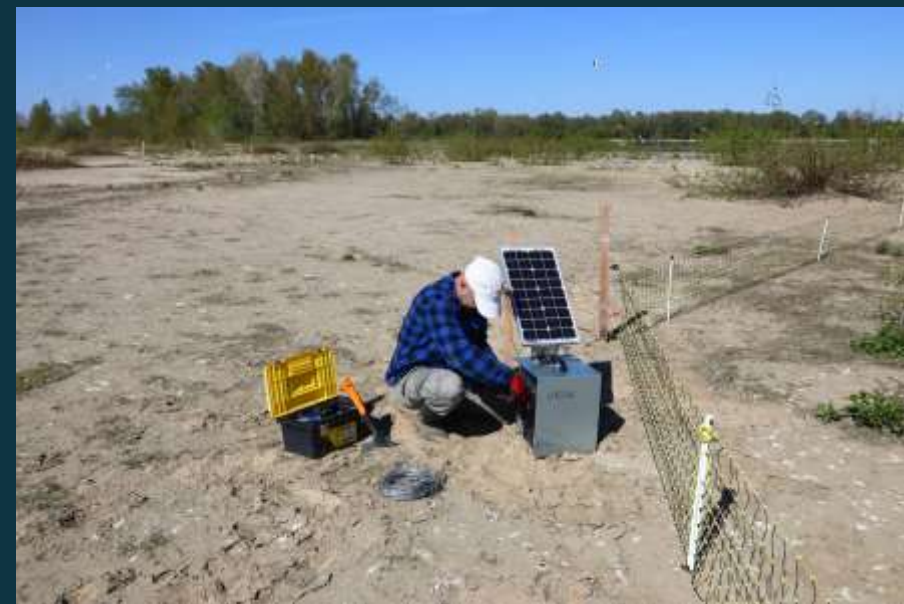
neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

✓ minimalizowanie skutków epidemii wirusa H5N1

neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

✓ ostrzeżenie dla ludzi i....przed ludźmi

neutralizowanie obecności – ogrodzenia: aspekty praktyczne

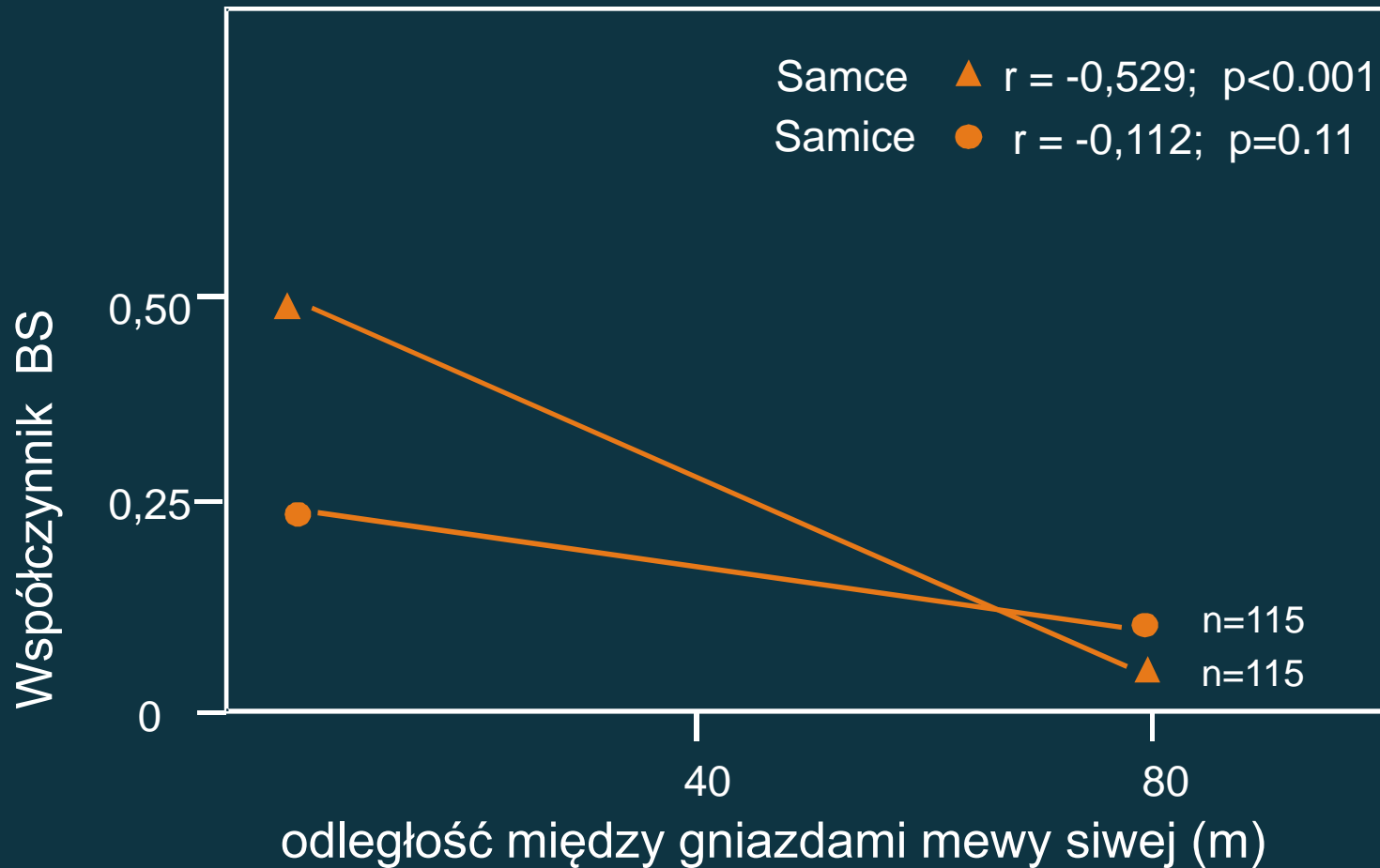
✓ dostępność wody dla piskląt

czynna ochrona: przegląd działań – lata 2021-2023

- ✓ redukcja liczebności drapieżnych ssaków
- ✓ neutralizowanie obecności drapieżnych ssaków, bydła i ...ludzi
- ✓ **wzmacnianie różnorodności genetycznej w koloniach**

Podobieństwo genetyczne (BS) między ptakami gnieźdzącymi się blisko siebie jest większe niż między ptakami oddalonymi od siebie

metoda prosta i skuteczna – wymiana lęgów między koloniami

metoda prosta i skuteczna – wymiana lęgów między koloniami

czynna ochrona: przegląd działań – lata 2021-2023

- ✓ redukcja liczebności drapieżnych ssaków
- ✓ neutralizowanie obecności drapieżnych ssaków, bydła i ...ludzi
- ✓ wzmacnianie różnorodności genetycznej w koloniach
- ✓ kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne

kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne

✓ Zasady bezpieczeństwa

kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne

✓ zasady bezpieczeństwa

kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne

zasady bezpieczeństwa

kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne

✓ zasady bezpieczeństwa

zasady bezpieczeństwa

kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne

✓ bezpieczeństwo piskląt

czynna ochrona: przegląd działań – lata 2021-2023

- ✓ redukcja liczebności drapieżnych ssaków
- ✓ neutralizowanie obecności drapieżnych ssaków, bydła i ...ludzi
- ✓ wzmacnianie różnorodności genetycznej w koloniach
- ✓ kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne
- ✓ **edukacja i promocja - aspekty praktyczne**

edukacja i promocja - aspekty praktyczne

edukacja - aspekty praktyczne

czynna ochrona: przegląd działań – lata 2021-2023

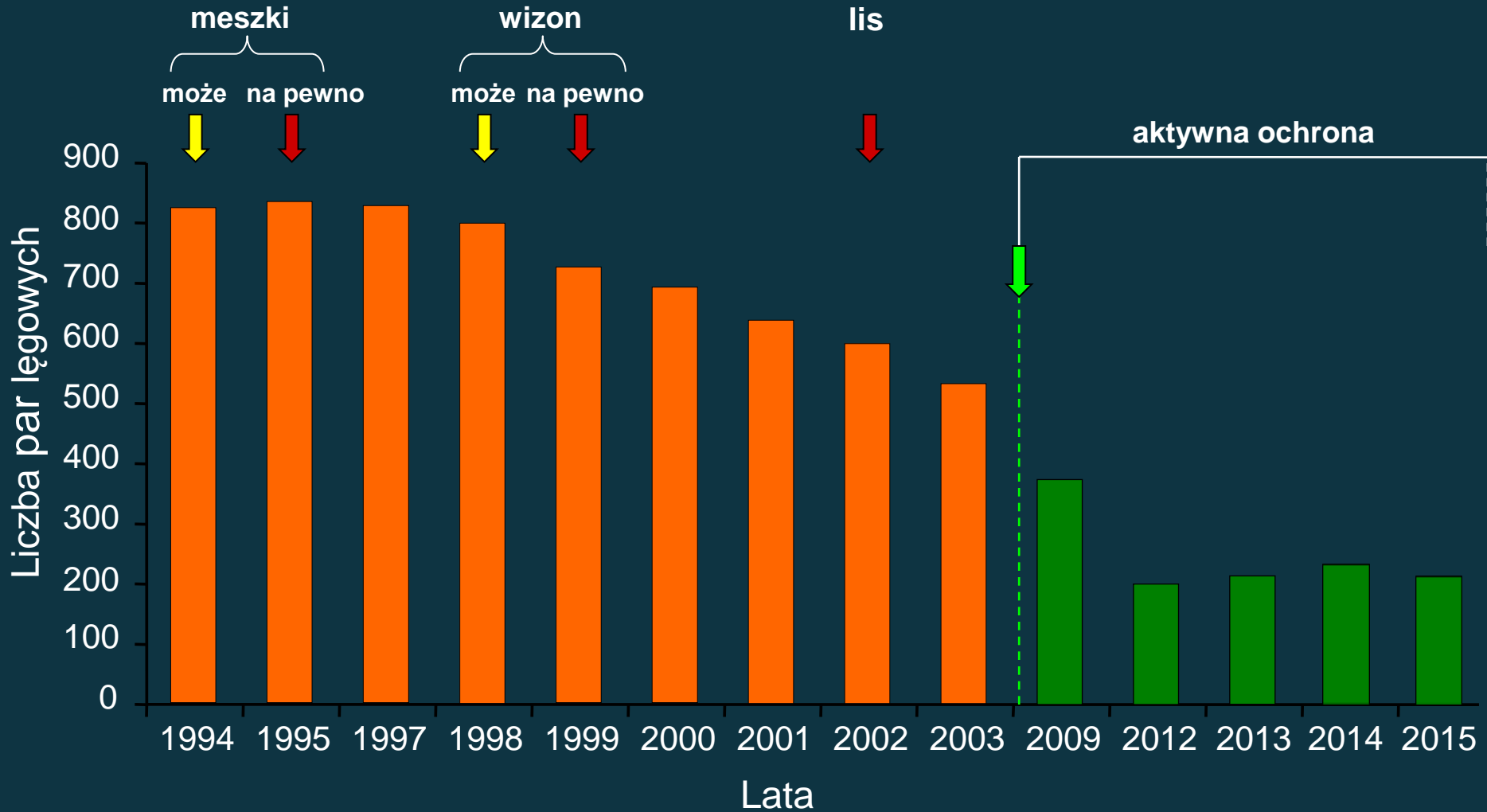
- ✓ redukcja liczebności drapieżnych ssaków
- ✓ neutralizowanie obecności drapieżnych ssaków, bydła i ...ludzi
- ✓ wzmacnianie różnorodności genetycznej w koloniach
- ✓ kontrola lęgów mew na wyspach - aspekty praktyczne
- ✓ **promocja projektu...mimochoodem oraz
promocja piękna wiślanej przyrody 😊**

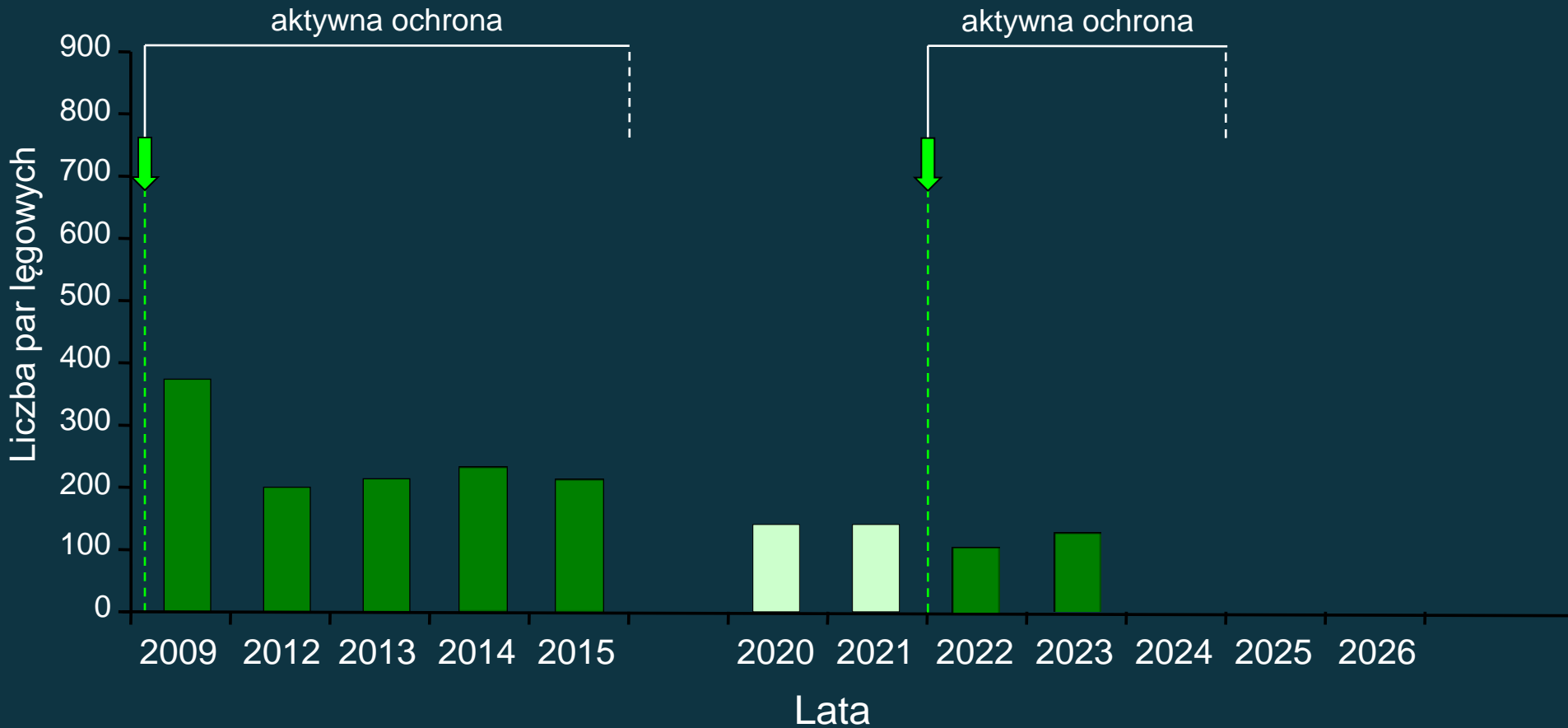
koalicja
ratujmy
rzeki

Zmiany liczebności mewy siwej między Dęblinem a ujściem Pilicy (km 393-457, 64 km biegu rzeki); lata: 1994-2015

Zmiany liczebności mewy siwej na Wiśle między Dęblinem a ujściem Pilicy (393-457 km rzeki): lata 2009-2023

- **kluczowe zagrożenia w okresie rozrodu – rys historyczny**
 - lata 1980-1994
 - lata 1995-2009
 - lata 2010-2020

- **czynne działania ochronne - aspekty praktyczne**

- **zagrożenia współczesne czyli...
na co musimy być przygotowani po roku 2023**

zagrożenia na łęgowskich po 2023 roku

✓ potencjalne

szakal złocisty

szop pracz

zagrożenia na lęgowiskach po 2023 roku

✓ „ustępujące”, ewentualnie na stałym poziomie

jenot

wizon amerykański

zagrożenia na lęgowskich po 2023 roku

✓ **wzrastające**

lis rudy *Vulpes vulpes*

zagrożenia na łęgowiskach po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

człowiek rozumny (*Homo sapiens*) tylko.... czy aby na pewno
ekotyp: turysta wodny, współczesny ☹

zagrożenia na łęgowskich po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

człowiek rozumny (*Homo sapiens*)

ekotyp: turysta wodny, klasyczny 😊

zagrożenia na łęgowskich po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

człowiek (bez)rozumny...

ekotyp: wodno-łądowy biwakowicz ☹️☹️

zagrożenia na lęgowskach po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

człowiek (bez)rozumny...

ekotyp: wodno-lądowy biwakowicz ☹️☹️

zagrożenia na lęgowiskach po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

człowiek (bez)rozumny...

ekotyp: wodno-lądowy „miłośnik zwierząt” ☹️☹️☹️

zagrożenia na lęgowiskach po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

człowiek (bez) rozumny...

ekotyp: miłośnik nie wiem czego ale na pewno nie przyrody ☹️☹️☹️☹️

zagrożenia na łęgowskich po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

człowiek (bez) rozumny...
ekotyp: wędkarz bałaganiarz ☹️☹️☹️☹️

zagrożenia na lęgowiskach po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

Człowiek (bez) rozumny...

zagrożenia na lęgowiskach po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

Człowiek (bez) rozumny...

zagrożenia na łęgowskich po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

Kot domowy *Felis catus* ale...czy na pewno domowy

zagrożenia na lęgowskach po 2023 roku

✓ silnie wzrastające

Kot ...wolnożyjący, odżywiający się naturalnym pokarmem...sic ! ;)

(za: student III roku kier. Ochrona Środowiska UKSW, rok 2022)

odłowy - goście w pułapkach

odłowy - goście w pułapkach

zagrożenia na łęgowskich po 2023 roku

✓ **wzrastające**

Sfory dziczyałych psów

ZESPÓŁ:

Monika

Arek

Darek

Marek

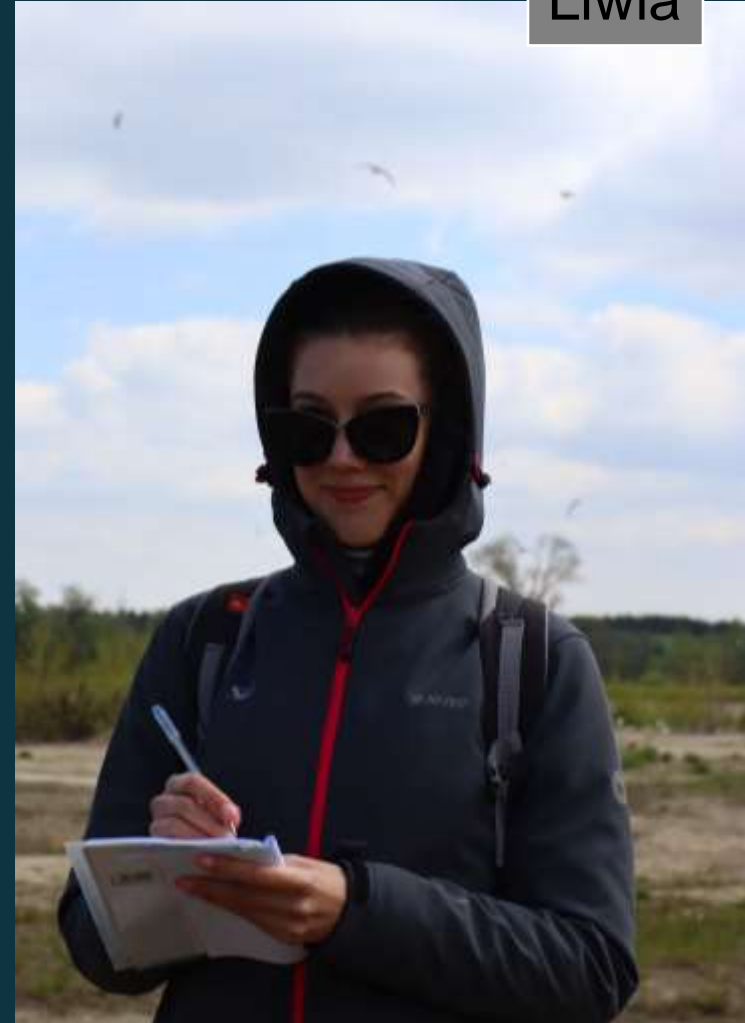

... „młode Wilki”, rok 2023

Wiktorja

Liwia

Dziękujemy:

- ▲ Instytucjom wspierającym finansowo dotychczasowe działania ochronne: GEF/SGP i EkoFundusz, CKPŚ i NFOŚiGW (środki POIiŚ), UKSW oraz kontynuację działań: MF EOG i NMF (tzw. fundusze norweskie)
- ▲ Arkowi Buczyńskiemu, Robertowi Dejtrowskiemu, Markowi Sawickiemu, Andrzejowi Różyckiemu, Agacie Urbanek oraz Grzegorzowi Wrzesińskiemu za udostępnienie zdjęć do prezentacji.
- ▲ Wszystkim wolontariuszom, którzy pomagają nam w terenie i poza nim...

Dziękuję za uwagę